

Хризантема – билка са много примена

Автор(и): доц. д-р Стела Димкова, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 23.06.2024 *Брой:* 6/2024

Pored toga što je značajna ukrasna biljka, hrizantema je vekovima poznata po svojim lekovitim svojstvima. Prvi put, 500. godine pre nove ere, hrizantema se pominje u delima kineskog filozofa Konfučija / Kun Qiu /. U Japan su hrizanteme unete u 4. veku, a prve hrizanteme u Evropu stigle su iz Kine u Holandiju 1688. godine, ali nisu uspele da se prilagode uslovima sredine i uginule su. Sto godina kasnije, hrizantemu je ponovo u Evropu donio trgovac iz Marseja, koji je biljke isporučio u prirodnjački vrt u Parizu.

Poslednjih godina, hrizantema, koja pripada porodici Asteraceae (Compositae), rodu *Chrisantemum* L., u botaničkoj sistematici se takođe naziva i rod *Dendranthema* L. Ovaj rod obuhvata preko 150 jednogodišnjih i višegodišnjih vrsta, ali najveći ekonomski i ukrasni značaj imaju takozvane jesenje hrizanteme ili "dimitrovčeta",

Chrysanthemum indicum L. Kao rezultat oplemenjivačkog rada, razvijeno je preko 2.500 sorti, a svake godine se nude nove krupnocvetne i sitnocvetne.

Još u antičkoj Kini, hrizantema se koristila kao lekovita biljka. Tamo se naziva "cvet života". Ima antibakterijsko, antivirusno i antitumorsko dejstvo. Danas je takozvani cvetni čaj od hrizanteme poznat širom sveta.

Lekovite supstance se nalaze u stabljikama, listovima i cvetovima ove nežne biljke. Listovi se koriste u supama, kao začin ili u salatama, uglavnom u Kini. Hemijske analize su utvrdile prisustvo 63 isparljive supstance; flavonoida; veoma važnih mikroelementata (kalijum, kalcijum, selen, cink, magnezijum); vitamina iz grupa B, C i A; supstanci sa protivupalnim i umirujućim dejstvom. Najčešće se cvetovi hrizanteme suše i koriste za pravljenje čaja. Preferiraju se sorte sa belim ili žutim laticama.

Čaj od cveta hrizanteme je odlično sredstvo za poboljšanje funkcije pluća i respiratornog trakta; stimuliše varenje; primenjuje se u slučajevima visokog krvnog pritiska, glavobolje, nesanice, alergija, smiruje živce, tonizira kožu, itd. Odvar od hrizanteme smiruje crvene oči kada se ekstrakt popije, a zagrejani cvetovi iz njega se primenjuju spolja – na kapke.

U Aziji, čaj od hrizanteme se koristi u borbi protiv štetnog holesterola, a tokom letnjih meseci koristi se za gasenje žeđi i prevenciju sunčanice. Čaj u kombinaciji sa cimetom i ginsengom stimuliše imuni sistem za borbu protiv stafilokoknih i streptokoknih infekcija.

Redovno uzimanje čaja od hrizanteme ima tonično dejstvo na želudac i jetru, vraća vitalnost i sredstvo je za održavanje dobrog zdravlja. Međutim, budući da je veoma bogat flavonoidima, glikozidima, alkaloidima i drugim suptancama, trebalo bi da ga sa velikom oprezom koriste osobe sa utvrđenim alergijama.

Eterično ulje hrizanteme se koristi u aromaterapiji. Zanimljiva je i njegoa upotreba za *zaštitu biljaka od štetočina* – kao repelent i biološki insekticid. Eterično ulje se primenjuje u količini od 5–6 kapi na 10 L vode. Ekstrakt cveta hrizanteme blokira nervni sistem insekata i možda ih ne ubija, ali ih odbija.

Ekstrakt protiv insekata: Potopite 400–500 g svežih cvetova i listova sitnocvetne hrizanteme ili 100 g suvih u 5 L tople vode, poklopite i ostavite 24 sata. Zatim procedite odvar i prskajte biljke u bašti rastvorom.

Suvi cvetovi za čaj: 1–2 kašike sitnih osušениh hrizantemi preliju se sa 300 ml ključale vode i ostave da stoje oko 15 minuta, zatim procede i popiju. Unutar 24 sata treba popiti najmanje 3 čaše čaja.

Suvi cvetovi za opuštajuću kupku: 2–3 šake suvih cvetova stavljaju se u kadu sa vrućom vodom, i posle 10–15 minuta kupka se koristi za opuštanje.

Korišćenje 2–3 cveta / suve hrizanteme / *blizu jastuka ili na čelu* ima umirujući efekat na ljude.